

Ese in tóta
Sambat'a.
Pretulu abon.
in Sibiu pe anu
3 fl. 40 cr., pe
1/2 anu 1 fl.
70 cr.

AMICULU SCÓLEI.

Pentru tóte
provinc. austr.
pe anu 4, pe 1/2
a. 2 fl., pentru
princ. romane
pe anu 38, pe
1/2 a. 19 piast.

Oratiune la Trei-Sánti 1860, declamata in auditoriulu celu mare alu gimnasiului din Blasiu de D. profesorul gimnasialu I. Antoneli. *)

Prea Onorati preoti de totu rangulu! Voi cei-alalti multu stimati auditori! s'inj urma tu junime studiósá, onórea gimnasiului sí desfatara parintiloru!

Dupa unu anu trecutu cu rapediune reintorcénduse érase diu'a acést'a sánta si solena, pe carea aprinsi de dorintia o asceptámu cu ánima nepatata si prinosu fierbinte, cu mare desfatara a ánimele mele mi-incepu d'in nou cuvéntarea in limb'a latina; cu tóte ca cându atingu a cestu locu respectábile si cugetu la impreunásiederea atátoru barbati mari si straluciti me misicu fórté tare in ánima mea si me conturbu; si póte nu tocm'a fara de causa, caci sémíiulu puçinatatele mele, ingeniulu nu prea de frunte, precumu si ins'a eruditúnea si curatien'a limbéle in care mi-propusele a vorbi, mi-inspira mare temere, nucumuva se ascepte cineva dela mine unu cuvéntu elaboratu cu tóta artea unu ingeniulu deprinsu, — pe carele, de cumva l'asi tiené in dulcea mea limb'a materna, mi s'ar'vedé ca ar' avé totu dreptulu la un'a asemenea pretensiune, — pentruca intr'atat'a suntemu atrasi, de dulcétia, — intr'atat'a cuprinsi de amórea ei, — in-cátu póte cei mai multi d'in voi aru judecá, ca asi fi lucratu mai cercuspectu, déca miasi fi inceputu vorbirea-mi de astadi in acést'a limb'a placuta, carea e limb'a invetiamentulu si a conversatiunele nóstre de tóte dílele. Cí cá totusi nu cumuva se se afe, cari se cugete, ca in meditarea acestui cuvéntu insumi de voia m'am oferitu, spre a me espune unoru greutati, pe cari in adeveru vorbindu ori si scriendu intr'un'a limb'a, care de multu esi d'in sfer'a comerciului de tóte dílele, numai barbati pregatiti cu unu aparatu vastu de scientie aru fire in stare a le incunjurá: ascultati, ve rogu, tineriloru alesi pre cumu

si voi cei-alalti toti motivele întreprinderéle mele. — Ilustrulu nostru Archipastoriu *), alu caruia nume venerabile fia carele d'in voi ilu scie pré bine, in testamentulu scrisu cu man'a sa, lasá, dupa cumu díce romanulu, cu limba de mórte cá un'a d'in acele trei cuvéntári dícéndé cu acést'a ocasiune, se se tiéna in limb'a latina, afara de acéea ins'a acést'a limb'a desi pan'acum asia a inaintatu cu etatea, in cátu chiaru acést'a is'a facutu de periculosa, — a fostu bacea culturéle si a eruditúnele de cároru urme le vedemu in seriele cele pipaite alu amóru barbati d'in etatea nóstre, vá fi pentru totud'un'a funtána nesecata, de unde dara chiaru si nepotii nostri voru avé se imprumute multe cuvinte spre infrumsetiarea si navutúra limbéle materne. Ci despre acést'a limb'a, antáietatea si utilitatea ei s'a dísu de ajunsu chiaru depe acést'a tribuna in anulu de curendu trecutu; pr'in urmare nice se cugete cineva, ca érase vreu a ve magulí cu cuvinte atragatóre, cá se voiti a o invetiá cu diliginti'a ceruta, cáci dupa ce-su constrénsu prinu auctoritate publica si asi dorí se corespondu credintiosu oficiulu concediutu, mi-propusele numai se arátu, ca cu totii, dar' mai alesu tu junime ai se reesi la unu resultatu alu eruditúnele sí alu virtutúlele, pecátu se póte mai imbucuratoriulu, — pentr'aceea concediéndume bunatatele si umanitatele vostre, ve si rogu in cugetu curatu, cá fara de prejudetia semi ascultatí cuvintele mele.

Unu daru mai escelente ori mai sántu, decumu e mintea nu póte se aiba omulu dela Dumnedieulu nemuritoriu, pentru ca d'in aceea se nasce vertutea, unic'a si sengur'a causa a lucrurilor bune, se sedescu arbóreele, se redica case, turnuri, muri, se prepara traiulu si imbracamintele, se invetiá artile, venámu scientie, trecemu preste mári si facemu insoçiri. Nu lasati dara generosi tineri se tréca ocasiunea de a ve cultivá si a ve inavutí mintea cu intieptiunea vietéle fara de a o imbraçisiá cu caldur'a ceruta, pentru ca nu vi s'a datu esclusivulu in liber'a vostra voia, cumu se ve purtati, si

*) Desi din cause nesciute asést'a oratiune ni s'a tramisu numai acum spre publicare, intardiérea ei nu detrage nimic'a din pretiulu invetiaturiloru ce cuprinde mai vertosu pentru junime.

cu ce mesura se intrebuintati, timpul, — dupa ce etatea acest'a a vóstra asiá e de intocmita spre a ve cultivá mintea, in cátu îns'asi memori'a vóstra tenace judetiulu acrescatoriu si soliditatea corpului vostru se védu a pretinde cu tóta tari'a, cá nice se patreceti timpul cu nepasare si necuvenitu, nice se ve corumpeti pr'in placerile semiuali. Si cá se ve convingeti, ca acésta amea asertiune si-are caus'a sa, Cicerone in cartea sa de senectute díce, ca de aci se nasce tradarea patriei, resturnarea republicei cointielegerile secrete cu contrarii, ca in urma nu e nece una crima, nece una nerusinare insemnata, la care n'ar' impinge pre omu poft'a placeriloru, éra desonorea, frangerea de casatorie si tota nerusinarea mai estinsa, díce ca pr'in nemic'a alta se atítia asiá de tare cá pr'in placerile semiuali, si fiindu ca omului natur'a séu ore careva altu dieu nemic'a iar' fi datu mai destinsu de catu mintea, adauge, ca acestui daru dieescu nemic'a e asiá de inimicu cá placerile semiuali, pentruca unde domnesce desfrénulu, acolo cumpetulu n'are locu, nice póte se stea virtutea intre marginile placeri. " Asiá dara, cá se nu remana in voi vre unu locu pentru placi, acestu periodu alu vietiei aveti selu petreceti cu lucruri alese si conduceré la binele vostru. Pentru ca stariindu de acumu cu nepregetare, cá se ve provedeti mintea cu unu judetiu sanetosu, sè ve castigáti elegantia ei si a moralei, veti fi in stare a prescrie atátu însive, cátu si conationaliloru vostri regule de vietia, si asiá cu pasi iuti veti inaintá fericirea totului. Nice se cugetati, ca de intru unu atare modu de vietia aru resultá una puçina lauda, pe carea generatiunea venitorie vá se o adauga memoriei numelui vostru, — ca ce déca in comune se dicu de cei mai umani, cari cu averile loru usiuréza neajunsulu miseriloru, i-tienu si-i imbraca, cu cátu mai placutu vá se fia amentirea numelui vostru, cari ve veti tiené de cea mai strensa detorie a saturá anemele insetate si doióse, prin mancarea si beutur'a intiepleptiunei castigate pr'in mult'a lucrare de nóptea? Precumu conduce la insanetosiare usulu medicinei bine intrebuintiatu alungându si desradacinându morbii de in |corpu, intocm'a asia vá conduce si necurmat'a vóstra ostenéla la inlaturarea si totalea alungare a bóleloru d'in ánima. Necesitatea acestui ajutoriu cu atát'a o semtiescu mai tare conationalii vostri, cu cátu-su mai departati de sacr'a si venerabilea lumina a scientieloru. Numai acei'a vor díce mai incolo, ca cuvintele, invetiaturile intieplepte apasa puçinu in cumpan'a indereptarei ori si de ce stricatiune voru fi

omenii cuprinsi, care ori n'a cetitu nece una data urmatoriele viersuri ale lui Horatiu, ori de lea cetitu le-a lipsitu atentiunea ceruta:

*Fervet avaritia miseroque cupidine pectus
Sunt verba vocesque quibus hunc lenire dolorem
Invidus, iracundus, iners vinosus amator
Nemo adeo ferus ut non mitescere possit.*

„Deca anim'a-ti fierbe de pofta de averi, ori de miserulu desfránu, sunt vorbe si cuvinte, cu cari seti poti alená acésta dorere, invidiosulu maniosulu, nepasatoriuulu, betivulu si cufundatulu in amoru, neme e asia de nedumeritu, cá se nu se pota imblandi.“

(Vá urmá.)

Insemnari statistice despre scótele elementare ale tuturoru staturiloru Europei.

(Inchere.)

Greci'a. Tréb'a invetiementului inaintéza pe di ce merge. In 1838 numerulu scolariloru dela o poporatiune de 1,076,216 a fostu de 64,061; asiadara dela 16 locuitori se vine 1 scolaru. Date de mai-incóce nu sunt, in sa suntu totusi destule alte semne pentru inaintarea invatiaturei.

Turci'a. Aici grigea de invetiatura este cea din urma, prin urmare aceea si sta fórtu reu. In urm'a organizatiunei scoleloru dela 1847 incóce esista cu numele si scole elementare cu oblegatiune d'a fi cercetate. Díseramu „cu numele“, caci prelanga tóta acea forma séca in Bosni'a abiá intr'o 100 de sate este o scóla si din 1000 bulgari abiá unulu va citi, éra Albani'a e mai cu totulu lipsita de scóle. In Constantinopole ar parea scótele mai numeróse, in sa si aici sunt numai aparintia góla. Cei mai avuti si-iau pentru fete educatóre, éra pe fetiori i trimitu la Parisu.

Moamedanii au numai 279 scóle cercetate de 9970 baiati si 6780 fete; grecii au 77 scóle cu 6477 scolari, armenii 37 scóle cu 2528 scolari, armenii catolici 8 scóle cu 509 scolari, armenii protestanti 5 scóle cu 82 scolari; scóle evreiesci sunt 44 cu 2552 scolari si caraitice 3 cu 100 scolari. In Anatoli'a si Rumeli'a sunt 33 scóle turcesti cu 2386 elevi. Preste totu sunt asiadara in imperiulu turcescu 3371 scóle, in proportiune totusi mai multe cá in Rusi'a.

Rusi'a avea in 1856 7841 scóle cu 332.889 scolari; pe 133 locuitori din Rusi'a se vine 1 scolaru. Se dá cu socotéla, ca numerulu scolariloru de pela

cetati ar fi de 300,000, atunci in cetati dela 17 ori 18 locuitori s'ar veni 1 scolariu.

Norvegi'a. Scóle inferióre esista in fia-care cetate; insa fiindca inmultírea scóleloru la tíera afla — din caus'a imprastierii populatiunei — greutati mari, asia unii din invatiatori se tienu intr'unu órecare timpu de unu locu, si in altu timpu de altulu. In fiacare districtu suntu anume localitati pentru acést'a, unde se primescu invetiatorii sositori pe rindu si se provedu intr'unu numeru hotaritu de díle cu tóte cele trebuin-tióse. Cartile si celelalte recuisite de scóla le pórtá invatiatorii cu sine din locu in locu. Fiacare etablise-méntu, care va avea 30 de lucratori, cauta sa aiba o scóla. In 1853 erau in 263 parochii 419 scóle cu 30,423 copii de scóla. In unele parti au copii d'a merge cale de 15 mile germane pana la scóla. Afara d'aceea mai erau in 333 parochii inca 160,277 copii de scóla, din cari 6812 nu cercetau scól'a. Se póte dice ca din toti copii $\frac{2}{3}$ ambla la scóla, insa mai totu omulu scie ceti si scie, pentru-ca parintii insusi si-in-vétia copii loru.

Svedi'a. Dintre 1000 locuitori abiá 1 se va aflá care se nu scie cití. La tíera in serile cele lungi de iérna parintii se ocupa cu instruirea copiiloru lor; scóle elementare, mai vortosu la tíera sunt — in pro-portiune — puçine.

Danimarc'a. Acestu regatu are 2500 scóle tie-rene, Schleswigulu 800, Holsteinulu 950; preste totu dísu, puçini ómeni in Danimarc'a, cari se nu scie cití si scie.

Olandi'a. In anulu 1853 erau 163 scóle de se-raci cu 56,619 scolari, 2262 scóle in cari se invetiá gratis. Scóle elementare erau 3375, dintre cari 901 a fostu private. In 1854 erau preste totu 466,100 copii la invetiatura, cam $\frac{1}{7}$ a poporatiunei.

Sibiu, 1-a Ianuaru st. n. 1862.

Precum a avutu natiunea in cugetu cu colectiunile seale a dá mana de ajutoriu la nescari teneri porniti la templ'a zinei Dike spre inbogatirea spiritului loru cu sciintie juridice, voindu totu odata a desfintia lips'a de astufeliu de omeni sentita in tempulu presentu mai tare de catu ori si candu; togma asia a fostu si Co-mitetulu petrunsu de santieni'a scopului, si vezinduse priu jurstari chiamatu la administrarea baniloru incursi din tote unghiurlie patriei, n'a pututu face altuceva, decatú a primi sarcin'a de natiune loru impusa, carea

sarcina grea a purtato cu onore si consciintia, pe cum dovedescu faptele. —

Dupa sciinti'a mea atatu din gazetele publice, catu si prin vederea ochiloru culeasa — celu mai seracu iuristu a capatatu mai mare ajutoriu; aceea inse, ca oresi care iuristu si-a facutu costumulu nationalu (cam acest'a a avutu sa dica filoromanulu cu notatiunea sea) nu e de imputatu comitetului, pentruca comitetulu si-a implinitu datoria, intindendu mana de ajutoriu celui lipsitu; iuristului acelu'i'a inca nu e de imputatu fapt'a lui, ci cu atat'a e mai tare de laudatu; ca avendu elu in totu casulu lipsa de vesmentu, animei lui celei cu-rate de romanu mai bine i a placutu precum naravuril-parintiloru in genere, asia si costumulu nationalu in specie. — Si astufelu de omeni, carii-'si dovedescu sentiurile sela cu tota ocaziunea nu suntu de pedepsitu ci de laudatu. — *Sic tantum salvi erimus.* — Era de au capetatu unii absoluti cu finitulu anului, orecare re-muneratiune acést'a fapta inca'si are activitatea sea (?) insufletenduse acei'a iuristi prin impartasirea ajutozeloru materiale la asemene fapte maretie, cá acele ale natiu-nei intregi. (?)—

M i

Suntemu siliti a'ntrerupe aici articululu, de-órece din atáta sta totulu ce se referesce la corespondit'a aceea vechia din »Amiculu Scólei,« pe care »M . . . i« ore'n-frang'a prin acést'a; atátu am si avutu datoria a inserá. »M . . . i« se ne ierte, daca cele ce a mai urmatu in acea corespondintia nu aflamu nici de-cum cu cale a-le publicá, din mai multe cause ponderóse. R.

Sciri scolastice.

Sibiu. Pentru sasii din Ardealu a mai aparutu o fóia scolastica-bisericésca intitulata »Biserica si Scóla« (Kirche und Schule), care va esi cá adaosu la diariulu Hermanstädter Zeitung in dóue septamani odata. Po-porulú sasescu din Transilvani'a, la numeru abiá de 192,000, afara de trei foi politice mai sustiene si trei scrieri periodice pedagog.; si unic'a nóstra fóia scolastica »Amiculu Scólei« intre trei milióne de romani abiá póte se o duca de adi pe mane.

Principatele-Unite. In o corespondintia d'in Iasi a »Romanului« cetimu despre unu conflictu ce s'a ivitu intre corpulu profesurale si ministrulu de Culte d.

A Cantacuzino, care e cunoscutu de grecu sub influința rusésca. Caus'a conflictului e urmatórea:

D. Ministru propria auctoritate, fara neci o privire la lege depune pe unu profesor u veteranu d. Verdianu din postulu s'eu de rectoriu alu scólei centrale de fete, si-lu inlocuesce prin dómn'a Gross doic'a copiiloru d-lui Moruzi presiedintele consiliului de ministri (bagsama din recunoscintia catra d. Moruzi care din simplu prefectu de Galati lu ridicá la trépt'a de ministru). Consiliulu scolaru, unic'a autoritate ce are dreptu a denumi s'eu destitui profesori, s'a indignatu de acésta fapta, prin care ministrulu a destituitu unu profesor u vechiu stimatu de toti, fara se-lu dé in judecat'a consiliului, lu-inlocuesce pr'int' o femeia, pe candu legea cere cá rectoriulu scólei de fete se fia profesor u romanu casatoritu si inaintatu in vresta, si in fine fiindca numindu o nemtióica, n'a recomandat u mai antaiu spre a fi esaminata de consiliu dupa cum cere legea. Consiliulu dar in contra acestei fapte ilegali a protestatu la ministeriu pe de o parte, ear pe de alt'a o comisiune din elu s'a tramisu la Domnitoriulu. Ministrulu inse, nunumai cá n'a luat u socotintia protestulu, ci s'a dechiaratu pe facie, cumca se abate dela lege tragéndu-se sub pavedi'a respunderei ministeriale. Ear Domnulu n'a primitu deputatiunea. Majoritatea consiliului vediendu ca ori-ce usia-i este inchisa, in siedinti'a sa d'in 15. Oct. v. s'a resolutu a-si dá demisiunea temporalá de membrii ai consiliului, si a dechiará ministeriului ca: ne voindu a se face complicele ilegalitatiloru comise de d. Ministru: va incetá de a luá parte la totu ce se atinge de atributiunile consiliului. D. Ministru in urm'a acestui alu doilea protestu se duce la Domnulu si acusa pe profesorii subscrisi cá sunt u revolutionari, si otaresce destituirea si din consiliu si din profesoratu a subscrisiloru. Conflictulu dara e seriosu, a ajunsu tréb'a pana la cele din urma; profesorii subscrisi sunt u DD. I. Stratu, Mardiescu, Petrescu, Teodori, Calinescu, Emilianu, si Columbu. Corpulu profesoralu amenintia de a dá unu unanimu protestu la Domnu si la adunare. Profesorii sunt u otariti de a-si continuá cursurile pana ce voru fi dati josu de pe catredre cu gerdarmi; atunci voru redeschide cursurile lor u salóne private, dupa dorinti'a studentiloru.

Din strainatate. Universitatea din Charkow a tramisu decurendu o rugare ministrului de invetiamentu

in Petruburg in privinti'a unei fete, cá acésteia se-i fia ertatu a frecuentá la facultatea medica in Charkow si in urma a capatá doctoratulu. Ministrulu privind u lucrulu de unu casu fórté importantu — l'a comunicatu cu universitatile din imperiulu rusu si numai dupace acéste se voru esprima pentru lasarea fetei la ascultarea prelegeriloru, vá incuviintiá cererea.

Materiale de instructiune.

Istori'a romana nationala.

(Urmare)

§. 74. Stefanu I. si Petru I., 1359—1365.

Stefanu I., a fostu fiulu lui Bogdanu, si a domnit u numai unu anu. — De elu a ramasu doi fetiori Stefanu si Petru, si ei avura c'értá pentru tron u. Petru, desi erá mai tineru, totusi prin intieptiunea si blandéti'a sa a castigatu multi boieri, si cu ajutoriulu unguriloru, cuprinse tronulu.

Stefanu, carele avea antaietate se urmeze in tron u, fuge la Cazimiru regele Poloniei, si i promite supunerea sa si a urmatoriloru, déca i va dá ajutoriu se cuprinda tronulu. Cazimiru tramite óste cu Stefanu, cá se-lu redice pe tron u, si ajungendu in Moldavi'a, resbate mai multe atacuri din partea lui Petru I. Vediendu acésta perichiulu, a taiatu arborii in padurea „Płonini“, pe unde trebuia se tréca Stefanu cu lesii, si candu erau lesii la locul u binevenitu, romanii impinsera arborii aninati, si cadiendu peste lesi, ucisera pe multi, dara numerulu mai mare remase in captivitate, si se ocupara multe arme si cai si stéguri.

Cazimiru dupa nenorocirea acésta, a tramisu multi bani la Petru I., cá se rescumpepe pe captivii si boierii lesi. In contra moldoveniloru erau si transilvaneni, si maremuresieni, si regele Ludovicu i-a donatu pentru merite (vedi §. 19).

§. 75. Laiotu s'eu Lascu, 1365—1374.

Laiotu a fostu fiulu lui Petru I. Urbanu V. pap'a Romei, la rugarea lui (1370) redica in Seretu, unu episcopatu catolicu. — Antaiulu episcopu a fostu Andreiu Vasitu din Cracovi'a, si urmatorii s'au alesu din minoriti si dominicani. —

Laiotu, influințiatu de Cazimiru regele Poloniei, și Ludovicu alu Ungariei, s'a facutu catolicu, crediendu ca asiá va puté și scapá de muieru, pe carea o uríse fórtu; inse curtea din Rom'a nu i-a iertatu a se despartí de ea. — Gregoriu XI., pap'a Romei, 'lu indémna (1372) cá se faca și pe muieru, catolica, inse și acest'a 'i denéga dreptulu de a se despartí de ea, chiar' și candu ar remane resaríténa. — Principele facú uniunea cu Rom'a, inse murí, fara cá se póta introduce și intári catolicismulu in Moldavi'a. —

§. 76. Petru II. Musiatu, 1374—1389.

Petru II. a fostu fiulu lui Laiotu. Edviga, regin'a Poloniei și fé'ta lui Ludovicu, l'a castigatu pentru poloni; éra elu merge (1387) cu boierii la Liovu, și léga alianția cu Vladislavu Gagello regele Poloniei. — Mai tardíu se aliéza (1389) éra cu acest'a, și cu Mircea I. in Radomu, in contra lui Sigismundu, regelui Ungariei și altoru inimiți cumani.—

(Vá urm.á.)

Varietati.

Prunculu sermanu.

Pe tata-seu-lu loví fune'a 'naei și se innecá in apa. Muma-sa érá spalátóre de haine, și in lucrarile de nópte s'a recitu, a picatu in aprindere de plumani, și-a murítu. Prunculu singuru a ramasu, și abiá fuse de patru ani.

Cându dusera pe muma-sa la grópa, se cugetá prunculu in sine »óre acum cine mi'a díce mie iubite fiule? cine mi-va dá pane sér'a și diminóti'a? cine mi-va asterne d'a cum incolo patulu? cine mi-va dá curate daca se vor urití acestea pe mine, cene me va luá in braçíulu seu, cine me va sarutá, daca me va durea ceva?«

Și vecinii s'au mutatú ici, colo, și veníra streinii in loculu loru, la carii, déca s'a dusu prunculu, déca s'a cerutu pe usí'a loru, se resteau asupra-i cu: »ce voiesci? ce cauti? dute de aici?«

S'a dusu bietulu pruncu, a esítu afara in strada, unde pe nimenea n'a cunoscutu: s'a pusu in coltiulu stradei și se uitá in ochii ómeniloru, ca óre nu sémana vre unulu cu tatalu seu séu cu muma-sa? cá pe acel'a se-lu póta intrebá. Indesiertu priviá la densii; ómenii,

au altu lucru, nu cauta la pruncii vagabundi. Care in timpulu de adi voiesce se capete ceva, acel'a debue se-si deschida gur'a; prunculu nascutu cersitoriu, mai bine pricepe maestri'a acést'a, acela fuge dupa domni, se fréca cu hainele lui unsuróse de densii; aceia apoi, numai se scape de elu-i arunca óre ce. Acelu cersitoriu, care nu mai a plange scie, póte se móra de fóme.

Ar' fi și murítu de fóme micutelulu in diu'a d'an-táiu, déca o coferítia betrana nu vindea póme in coltiulu stradei, unde elu siedea. Acésta betrana buna priviá la dénsulu, ce ambla prunculu acesta asiá de multu pe aci. Dór' voiesce se fure? cându apoi vedíu ca pana sér'a nu se misca de acolo, și-a picatu gele de elu, și i-a alesu unu máru putredu și ia dísu: vina, éta unu máru; apoi te du acasa! —

Bietulu pruncu érá invetiatu se asculte, și cum i-a dísu se se duca, plecá indata frumosu cátra casa.

Atunci inasa érá séra, și sér'a in orasie mari usíle-su inchise. Sermanulu pruncu plangea in sine, cându cugetá ca elu n'are casa, lui nu e iertatu se intre nicairi in laintru; pre elu nu-lu ascépta nicaire, pentru elu nicairi nu-i patu asternutu.

Apoi s'a trasu intr'unu coltiu de pórtá, si acolo plangéndu a adormítu, și prin visu strangea cu manutiile sale, intípuindu-si a fi in patu cu muma-sa, pétr'a aceea, care asia a fostu de buna de l'a aperatu in contr'a ventului, și dícea catra pétra: »iubita mama!«

Noptea se pomenea de multeorí, cându suflá ventulu rece, și geméndu se intorcea pre alta lature, ca patulu-i érá fórtu tare.

Diminóti'a ér' s'a dusu la coferítia, care vedíendu, cá asia-i de tristu betulu pruncu, -i dadú éra remasíti'a de mancare lui.

Atrei'a dí, a patr'a dí totu acolo au vedíutu pre betran'a. A cincea dí in desiertu o asceptá in coltiu, multi se duceau și veneau pe strada, mai multi de-catu altadata, singura betran'a nu veni de astadata.

Sermauulu pruncu in urma intrebá pe unu cersitoriu, (pe vr'unu mai mare domnu nu indresni se-lu intrebe).

— Unde-i bun'a betrána?

— Adi nu vinde nimene aci fiule, respunse cersitoríulu, pentru ca adi e serbatóre.

— Pentru ce-e adi serbatóre?

— Pentru ca adi s'a nascutu Cristosu, este Craciunulu; vedi fiulu meu cum se ducu ómenii la beserica.

»Și unde la atatia li iertatu a se duce, acolo dóra și tte tí iertatu,« cugetá in sine prunculu, și cum se

desfatá candu vadiù, ca d'in palat'a aceea mare, mare, cá care nimenea nu are, nu-lu mana, nu-lu pefugarescu afara nu-lu intréba: ce vrei? ci-lu lasa se se desfa-teze in cantarea cea formósa, se siéda intre atatia domni cu haine pompóse.

Apoi unu omu venerabilu, multe vorbi la poporu; le spuse ca cum se nascù Cristosu in esle, intre pa-stori, cum traia in miseritate, in suferintia, si cum iu-bia pruncii mitutei.

Ar' fi ascultat copilulu nostru pana sér'a, ce graia omulu celu venerabilu.

Pana sér'a aflá besericile deschise; sér'a apoi si pe acelea le inchisera, si bietulu pruncu ér' remase afara pe strade.

Tóte ferestile erau luminate, pe strade carutie pom-póse sbérnaiau in susu si'n diosu — in ferestile bolte-loru erá puse crengi de bradu cu lumini de céra, cu ángerei de zaharu, cu légane mitutele, si intre acelea dormia Cristosu celu micu.

Bietulu pruncu asia de cu gele si durere scia se privésca la densele!

Zimbindu veniau dómnele la bolte, se cumpere d'in frumséti'a aceea angerésca, de ducea acasa la prunci séu la fatutie mitutice — ce Cristosu le-a tra-misu loru.

Asia-i de frumósa diu'a nascerii lui Cristosu?

Inse numai asia frigu se nu fia in diu'a ace-st'a, vai! cum e de bine la acei'a, carii langa cuptoriu caldu la peptulu mamei loru potu se asculte vântulu; dar' care nu scie, ca unde se se duca in asia timpu grozavu, care n'are unde se-si plece capulu si ce se manance!

Ér' se'ntórna sermanulu pruncu la usi'a besericii, in genunchie, si petrunsu de geru si mai lesínatu de fóme si-aredicá manutiele la ceriu si a strigà:

„Oh! Iubite Cristóse! — care asia iubesci pre prun-cii cei mitutei; — daca vei avea lipsa de unu asiá sierbu, cum sum eu, atunci te rogu iá-me pre mine la tine“

Si marele Mantuitoriu a ascultatu rogarea pruncu-lui si luá pe acel'a la dènsulu, pre care nimenea nu l'a tienutu de a lui in acésta lume. Lá usi'a besericéi bietulu pruncu adormi si se desceptá in raiu.

Voi, carii ve desfatati, si ve bucurati in diu'a santa a Craciunului, aduce-ti-ve aminte de aceia, carii flamandiescu, si se intristéza!

Trad. de **V. Comlosianu.**

Teologu de Blasiu

Masimele si reflexiunile morale ale Ducelui de Rochefoucauld

(Incheere.)

89. Suntu omeni cari se sémana vodevilleuru — cantecu de strada — care nu se canta numai in cutare tempu.

90. Animositatea e d'a face fara martoru ce ar fi omulu in stare a face inaintea lumii intregi.

91. Ipocrisi'a — façirai'a — e unu omagiu ce vi-tiulu da virtutei.

92. Nespaimentarea e o potere extraordinaria a sufletului, ce'lu redica mai pre susu de turburari, de disordine si de emotiunile ce i-s'aru poté ivi prin vede-rea pericililoru mari; prin ast'a potere se tiènu eroii in linisce si conservéza liberu folosint'i'a mintei loru in cele mai surprindietórie si infioratorie intemplari.

93. Nu esista omu, care in antai'a scadere de po-teri se nu cunósca, ca prin ce va slabí trupulu si spi-ritulu lui.

94. Noi ne facemu placuti in comerciulu viatiei mai adeseori prin smintele nostre decatu prin calita-tile bune.

95. Mandri'a nu vre datoria, éra amorea propria nu vre a plati.

96. E o nebunia mare d'a vré, a fi numai singuru intieleptu.

97. Pentru bunatate numai acel'a merita lauda, care are potere de a fi reu: tota alta bunatate mai adeseori e numai o lene, séu neputint'i'a vointei.

98. Omulu incomodéza pre altii adeseori, candu crede ca nu i-ar potea incomodá nici odata.

99. Se cere multu pentru cá se ne cunoscemu tóte vointiele nostre.

100. Nemica e imposibliu: sunt cali, care ne ducu la tote lucrurile; de amu avé vointia deplina, totdeun'a amu avé midiloce d'ajunsu.

101. Ghibici'a suverana consista in binecunosccrea de pretiu ala lucruriloru.

102. Se cere o ghibacia mare pentru a sci ascunde ghibaci'a. —

103. Suntu omini caror'a li se siedu bine smintele, si altii cari su desplaçuti prin calitatile loru cele bune.

104. Precum e unu ceva ordinaru a vedé schim-bandu-si nescine gustulu, tocm'a asia e extraordinariu d'a vedé schimbându-si inclinatiunile.

105. Tote sentiemintele au unu tonu de voce, de gestiuni si de mine ce le suntu proprie, si de la a-

cestu raportu bunu au reu, placutu au neplacutu, de-
pinde că persoanele se fia placute au neplacute.

106. Seriositatea e misteriuul trupului, inventata
pentru a ascunde defeptele spiritului.

Urangutanulu.

Intr'o mare colivie,
Unu faimosu Urangutanu
S'a 'ntemplatu in lasi se vie
Purtatu de unu siarlatanu.
De cei ce mergeau se-lu vaza
Elu ne'ncetatu ridea,
Si, desi erá sub paza,
Catra privitori dícea:
„Óre pe acestu pamentu,
Ómeni séu maimutie sunt?“

„Cum maimutiile se 'ncérca
Pe noi a ne imitá,
Totu asiá si ei se cérca
Cu papusi a semená.
De pe portu, de pe purtare,
Dela mare pan' la micu,
De me uitu la ori si care
Mi-totu vine cá se dícu:
Ca, cum vedu, p'acestu pamentu
Ómenii maimutie sunt.

„Unii voru francezi se fie,
Altii nemti si altii rusi,
Si nici nu voiescu se scie
Ca sunt chiaru nesce papusi.
Unii spunu fara rusine
Ca sunt vitia de Románi,
Desi eu ii vedu pré bine
Ca nu-su nici Urangutáni.
Asia ómeni pe pamentu
Maimuti potu se dícu ca sunt.

„Limb'a loru nationala
Unii vedu ca n'o vorbescu,
Ba spunu inca ca in scóla
De prisosu o socotescu.
Si cá limb'a loru frumósa,
Cata lume am amblatu,
Alta limb' armoniósa
Nicairi n'am ascultatú.

Asiá omeni pe pamentu,
Zeu, maimutie dícu ca sunt.

„Vedu femeile 'nvelite
Cu vóluri peste ochi,
Nu sciu: sunt sulimanite
Si le-e téma de deochi?
Nu sciu: óre le-e rusine
Faci'a 'n lume-asi aretá
Séu credu ca sub velu mai bine
Potu a si-tradá
Zeu, maimutie pe pamentu
Si femeile-aici sunt.

„Vedu in haine stralucitie
Cum cativa se lefeescu,
Candu in strentie umilite
Cei mai multi se tavalescu.
Of! acum mi-aducu aminte
Ca sunt sclavu iu cusc'a mea;
Caci mi-siede inainte
Sórt'a buna, sórt'a rea.
Dar dícu, ca pe acestu pamentu
Ómenii maimutie sunt.

G. Sionu.

*Doi lucratori françoizi aflara in apropierea Con-
stantinopolei a vizunie cu arae, monete, clinodii si —
ce e mai insemnatu — cu patrudieci menuscrite gre-
cesci si latinesci, care de buna séma s'ar fi pusú acolo
inca pe timpulu Romaniloru. Aflatorii scapara cu tesa-
urulu loru p'o naie franca.

* Unu françoizu dupa materialu statisticu a calcu-
latu, ca preste-totu din 1000 de barbati se însóra
numai 88.

*Unu Englesu a demustratu, ca meritulu primei
descoperiri adeverate a Australiei nu se cuvine Olan-
desiloru, ci Portugesiloru. Elu a aflatu adica dintr'unu
documentu din museulu briticu, ca malulu nordu-vesticu
s'a descoperitu in anulu 1601 de Portugesulu Manuele
Godinho de Heredia, asiadara cu vr'o 5 ani mai nainte
de a merge acolo unu Olandesu.

* Corvet'a rusésca „Nowik“ a parasitu Kronstatulu
in 28 Septemvre spre a 'ntreprinde o cercunavigare a
globulu pamentescu.

* In dieceniiile din urma se descoperira nu mai pu-
cine de 71 planete telescopice intre Marte si Joue.

* Eruditulu sêrbu Milosiu Swetlisch a tradusu in

serbesce oper'a lui Lessing »Natan intieptulu« si a tiparit-o in Belgradu

-- Déca se compara numerulu nascutiloru afara de casatorii (a bastardiloru) din deosebitele tieri ale Europei, atunci vinu pe 100 nascuti din casatoria: in Piemontu 2 procente bastardi, in Svedi'a 6.5, in Angli'a 6.7, in Belgiu 6.7, in Françi'a 7, in Prusi'a 7.1, in Danimarc'a 9.3, in Hannover'a 9.8, in Austri'a 11.3, in Vitenberg'a 11.7, in Sacsoni'a 14.9, si in Bavari'a 20.5 procente. — In Piemontu asidaara-su cei mai puçini si in Bavari'a cei mai multi bastardi.

*»Gazet'a Transilvaniei« provóca pe fia care prenumerantu séu corespondinte alu ei, se-si dea parerea: daca se lapede ea pentru eternitate slovele cirile dela 1 Ian. 1862. Pluralitatea apoi va decide. Asiá suntemu cá siguri ca si Gazet'a ve est' dela 1. Ian. viitoriu imbracata preste totu, in vestimentulu strabunu.

Informatoriulu.

Intrebare. 1) Care sunt obiectele de invetiatura in scóele populare romane?

2) Ce ar fi de facutu, cá se intre si la noi in vietia conferintiele de invetiatori?

3) Ce se fia caus'a, de barbatii nosri de specialitatea petagógica scriu atat'a de puçinu in ramur'a acésta, desi avemu acum organu scolasticu?

Anuntiu. S'a depusu spre vendiare la librerulu Filtsch in Sibiiu mai multe esemplare din »Independinti'a constitutionala a Transilvaniei« de D. I. Papiu, tradusa in limb'a franceze. Costa esemplariulu 1 f. v. a. — Cunoscatorii de limb'a franceza se facu atenti la asta opera insemnata din mai multe puncte de vedere.

Asemene mai suntu la redactiunea acestei foi esemplare de vendiare din Revist'a Carpatiloru cuprindietóre de acelu articlu, cumu si mai multe esemplare din Revist'a cuprindietóre d'unu »apendice« la »Independinti'a constitutionala«. Se vendu totu cu 1 f. v. a. esemplariulu.

Domnii carii a cerutu din acele brosiure pe astep-tare, suntu pofititi a ne tramite pretiulu acelora cumu mai ingraba, cá se putemu incheiá socotel'a ce avemu s'o tramitemu Redactiunei »Revistei«, cáci éta suntemu la finea anului.

Red.

»AMICULU SCÓLEI« intrandu cu inceputulu anului 1862 in alu treile anu alu vietiei sale, va continuá a staruí pentru latirea culturai intre romani pe calea si prin midilócele folosite pana acum, remanendu adica credintiosu tendintiei luate la inceputulu seu.

Pretiulu abonementului pe anulu 1862 este: pentru tierile din Austri'a pe anu 4 f., pe 1/2 anu 2 f. 25 cr., pe 1/4 anu 1 f. 25 cr. v. a. pentru Sibiiu pe anu 3 f. 40 cr., pe 1/2 anu 1 f. 95 cr. si pe 1/4 anu 1 f. 10 cr.; pentru Principatele romane pe ann 30 piastrii, pe 1/2 anu 16 piastrii, unde abonementulu se póte face la Socek et Comp. in Bucuresci.

Pentru colectanti dela 15 esemplare se da unulu rabatu.

Cá se ne putemu intocmí cu numerulu esemplareloru de tiparitu, se cere a se renof prenumeratiunile de timpuriu.

REVIST'A CARPATILORU.

Pana ce redactiunea 'si va regulá socotelele, si pana ce va aduná remasitiele de pe la abonanti, pentru cá se'si rafúesca datoriele in cari s'a incurcatu, publicarea Revistei, dupa espirarea anului curentu, se va suspende. — Dar dupa binevoitórele staruintie si promisiuni ce a priimitu din mai multe parti locuite de Romani, fundatorulu acestei Reviste spera ca in curendu va avea midilóce indestule pentru cá se continue éراسi publicarea ei.

De aceea facemu din nou apelu la lectorii nostri: daca in adeveru se intereséza cá se nu se inchide acestu organu, se binevoésca a indemná pe cunoscutii si amicii D-loru se se aboneze in fói'a de abonamentu, si sa o trimita la redactiune. Indata ce se va vedea ca numerulu abonantiloru in perspectiva va fi indestulatoriu pentru cá se copere cheltuelele tipariului, Revist'a va incepe éراسi a aparea in formatulu si conditiunile sale actuale.

Pretiulu va fi acelasi: 2 galb. pe unu anu, 1 galb. pe 6 luni si 7 sfanti pe 3 luni.

Redactiunea Revistei la locuinti'a subscri-sului, Uliti'a Brezoeanu Nr. 8.

G. Sionu.